

A PROBLÉMÁS OKOSTELEFON-HASZNÁLAT FAKTORSZERKEZETE AZ ÉLETKOR ÉS A NEM TÜKRÉBEN

T-1

Kiss Hedvig *, Pikó Bettina **

* SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

** SZTE Magatartástudományi Intézet

Kulcsszavak: okostelefon; problémás használat; faktoranalízis

Az okostelefonok ma már nélkülözhetetlen kellékei mindennapjainknak, leginkább a fiatalabb generációk életében töltenek be meghatározó szerepet. Nagymértékben befolyásolják viselkedésünket, társas kapcsolatainkat. Az okostelefonok rohamos elterjedésének és fejlődésének pozitív hozadécai mellett a szakirodalom által is bizonyított negatív hatások – melyek az okostelefon túlzott használatából eredhetnek – sem hagyhatók figyelmen kívül. Ezen kedvezőtlen hatások redukciója és a prevenció mielőbbi megkezdése igen fontos feladata az (iskolai) egészségnevelői tevékenységnek. Kutatásunk célja az volt, hogy (1) meghatározzuk a problémás okostelefon-használat (POH) rizikóját az általunk vizsgált fiatalok körében; (2) megállapítsuk a POH faktorszerkezetét; (3) megvizsgáljuk a lehetséges kapcsolatokat a POH dimenziói, a nemi hovatartozás és az életkor között. Keresztmetszeti vizsgálatunkat egyetemista és középiskolás fiatalok körében végeztük 2017 novembere és 2018 januárja között egy online kérdőívvel, amit különböző közösségi oldalakon osztottunk meg. A kérdőívet 249 fő töltötte ki ($M_{\text{életkor}}=22,41$; $N_{\text{fiú}}=94$, 37,8%; $N_{\text{lány}}=155$, 62,2%). A kérdőív demográfiai adatokra kérdezett rá (nem, életkor, iskolázottság, családszerkezet, anyagi helyzet), illetve tartalmazta a Smartphone Addiction Inventory (SPAI) magyar változatát. A SPAI összesített pontszámai alapján három rizikócsoporthoz különítettünk el: magas ($N=88$), közepes ($N=81$), normál rizikó ($N=80$). Faktoranalízissel állapítottuk meg a POH hatfaktoros szerkezetét: hangulatzavarok, bioritmus/alvászavarok, időfelhasználás, elhanyagolás (neglect), kompulzív használat, egészségproblémák. Az életkor és a POH között negatív a kapcsolat: az összesített ($r=-0,200$), a bioritmus/alvászavarok ($r=-0,140$), illetve az időfelhasználás ($r=-0,282$) alskálával mutat kapcsolatot, a többi változóval nem. Az általunk leírt hatfaktoros szerkezet komponensei hasonlóak az eddig publikált négy-, illetve ötfaktoros szerkezetekhez, lefedik a túlzott használatra visszavezethető problémák és zavarok teljes spektrumát. A nemi hovatartozás nem mutatkozott szignifikáns tényezőnek a rizikófaktorok terén, mint ahogy azt korábbi szakirodalmak is alátámasztják. Azonban az alacsonyabb életkorra jellemző magasabb pontszámok igazolják a feltételezést, miszerint egyre fiatalabb életkorra tolódik az okostelefonok intenzív használatának megkezdése. Az eredmények alapján a minél korábban bevezetett hatékony és célirányos prevenció – pszichoedukáció formájában – nagyon fontos a problémás használat megelőzésében.